qua Franciſcus in portum tranſit elevatus ſuper æquora. Erat corpus ubi cor. *Ibi ubi.* Cor ſuper erat, quippe volabat: Franciſcus ſuper fluctus incedebat. Super fluctus! Ubi corpus? Charitate, ubi cor, ibi. Cor ſuper terram & ſuper aquas ſe movit: Franciſcuſque velociter ſuper mare tranſivit; quippe cor grave corporis pondus ad ſe traxit. Non erat cor ubi corpus: corpus erat, ubi flammivomum pectus: ibi ubi elatum cordis flammâ, tendebat in æthera: corpuſque ferebatur ſuper mare; equidem interiore charitate erat pondus ſine pondere. A Siracho innuitur huius conditio corporis, reſpectu activitatis ac energiæ charitatis; ut eſſet ubi cor erat, & nequaquàm ubi ſtabat. *Pondus ſuper ſe tollet, qui honeſtiori ſe communicat.* Maluend. *Onus ſupra vires.* Coruſcat Paulenſis tractus, ubi cognoſcitur naturale corporis pondus. Onus ſumitur, & ſuper onus gravatur; dum anima ponderi corporis ſubditur; ita ut pondus eius ferre non poſsit, & quaſi tumentes fluctus ſuper ſe formdidet; ut aſſerit Iobus, 31. 23. Levatur verò, ubi pondus iuxta cor, eò quòd communicat honeſtiori ſe. Ut Franciſcus tranſiret fluctus maris, corpus erat ſupra vires. Pulchrior erat anima ex flagrante charitate, honeſto corpore: hoc tranſitum impediebat: & cum corpore fretum Siculum tranſibat; quia ſuſtulit corpus onus grave ſuper ſe, ubi communicans cordi, pondus elevavit cor: ſimulque fluctus tranſivit æquoris, quod abſente charitate erat ultra vires corporis.

Quare corpus Paulani ſine pondere?

Eccli. 13. 2.

15 Hinc Paulus ad altiora nos evehit; dum ut ſursùm ſint corda, charitatis ingenio, fideles urget. *Deponentes* (inquit) *omne pondus, curramus ad propoſitum nobis certamen.* Quomodò poteſt onus corporis deponi? Signat charitas Franciſci. Non eſt corpus ubi eſt, ſed ubi cor. Opprimitur & elevatur. Opprimitur ſi corpus. Elevatur, ſi pus è corpore cor, ductum in æthera charitatis flamma: propoſitoque certamine, Franciſcus graditur æquore; quoniam tracto corpore ab igne cordis, à flamma pectoris, corpus tranſivit per fluctus; etenim charitate omne depoſuerat pondus. Erat Franciſcus in co pore & in corpore non erat. Cum gloria prævalebat ignis; quæ conſervata iuxta Petrum, *In cœlis in vobis.* Haud implicat, ubi prodigium charitatis explicat; uti patet in corpore Franciſci, cuius pondus corporis ſine pondere; quia cor in cœlum alis amoris volabat, quando ſicco pede, ſuper fluctus incedebat: in cœliſque ſignatur huiuſmodi gloria, & etiam in terra; etenim nullum præ eximia charitate pondus corporis, quaſi glorioſè iam ſederet in cœlis. Licet dicere, quod aliò Manil. 3. *Aſtronom.* cap. 1. v. 40.

Ordinibus certis ſociavit corpus in unum,
Aëraque & terras, flammamque, undamque natantem.

Heb. 12. 1.

Erat in corpore ſine corpore.

1. Petr. 1. 4.

Manil.

DIDASCALIA V.

Humilitas conſtituit Franciſcum ſuper æquora excelſum, quia ſe reduxit ad nihilum.

1 QUEM uſque in cœlum elevavit charitas, deprimet humilitas? Nullo modo. Qui ſe deprimit, non premitur; ſed extollitur. Videtur iacere in profundo, ſed collocatur in throno. Conditionem Auguſtinus cognovit, dum monens dixit: *Cogitas magnam fabricam conſtruere celſitudinis, de fundamento prius cogita humilitatis.* Ita de *Verb. Domin. ſecund. Matth.* ſerm. 10. Hinc Salvator N. ut habitantes in terra ſuper cœlos ſtatuat; puſillo gregi humilitatem commendat. *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.* Commendat celſitudinem, vel humilitatem? Ex humilitate celſitudinem: equidem animus decore humilitatis non ſolum excelſus, ſed excelſior cœlis factus. Diſcendum (iuxta mentem Auguſtini, ibid.) non mundum condere, non in ipſo mundo mirabilia facere; ſed humiles eſſe corde: igitur anima, humilitate prædita, faciet ſanè mirabilia. Iſthæc vera, & pretioſa: cæterum quorsùm? Ut intendamus corde in humilitatis exemplum? Quodnam ergo? Notitiam ab Auguſtino, d. accipe: *Magnus eſſe vis? A Minimo incipe.* Quis *Minimus* à ſe dictus? Qui in regno cœlorum magnus. Quis *Minimus*? Qui à Chriſto edoctus, ſuper æthera elevatus. Quis colitur in Eccleſia, Minimi notâ? Franciſcus à Paula: fecit enim humilitate mirabilia in vita ſua. Patet prodigium & celſitas, ambulando ſuper aquas, dum magis ac magis deprimebat humilitas: equidem virtus conſtituit excelſum, dum

Auguſt.

In cœlo humilitas habet ſolium.

Ibid.

Paulenſis eſt in exēplum

ſe reduxit ad nihilum. Crucius accinit:

Eius auguſtam ſuper aſtra cantu
Tollite nomen,
Ad plagam vaſti maris occidentem.
Altior terræ populis coruſcus:
Cuius ardentem radijs Olympum
Gloria tranat.

Crucius

2 Venit ergo ad mare cùm ſocijs, ut diximus prioribus Didaſcalijs, ſed in Siciliam, à nautis abnuitur tranſitus. Avertitur itaque humilis, factus confuſus. Quid faciet? Sedebit ſolitarius & tacebit? Utique. *Ponet in pulvere os ſuum, ſi fortè ſit ſpes.* Non ſolùm ſpes, ſed votum impletum & plenum gaudium: etenim ut obtineret in tranſitum æquoris facultatem; humilis Franciſcus ſe demiſit uſque ad pulverem. Ideo cum illo venientes venient cum exultatione, inventâ ad maris tranſitum nave: ſiquidem Magiſtri humilitas, iuſsit eos ambulare ſuper aquas: venientes ad fluctus cum gaudio & exultatione; quippe cordi voluptas, ſine nave navigare: dicentes Magiſtro, ut modulatur Sanctius loc. præcit.

— Nigris quòd nondum mergimur undis,
Noſcimus, id totum muneris eſſe tui.

Thrē. 3. 29.

Pſ. 125. 6.

Tranſit pallio ſocios in littus ulterius.

Sāctius.

Videtur profectò in hoccine mirabili articulo, quod iubente Salvatore N. contigit Petro. *Sine ulla dubitatione* (infit Auguſt. de *Verbis Domin. ſecundum Matth.* ſerm. 13.) *ad verbum iubentis, ad præſentiam ſuſtentantis, ad præſtantiam regentis, ſine ulla cunctatione Petrus deſilivit in aquas, & ambulare cœpit.* Mare propter humilitatem Franciſco conceſsit, quod nautarum malitia pernegavit; nec demerſit tempeſtas aquæ, nec abſorbuit profunditas freti, quos Franſciſcus levavit in pallio, ut annunciarent mirabilia eius in profundo. Venientes venient, nautæ tractum velint, nolint, & ſuper aquas; quantumvis obſtet illorum atque maris improbitas: igitur Franciſci mirificâ humilitate, ſociorum corpora vel in aquis ſine pondere.

Auguſt.

3 Rationem reddit contextus. Unde virtus, ut ambulat ſuper fluctus? *Poſuit in pulvere os ſuum*; & mare tutò percurrit, *quia levavit ſuper ſe.* Plerique DD. legunt: *Quia levavit ſe ſuper ſe.* Quid eſt hoc? Alapid. hìc: *Seipſum* (inquit) *ſupergreſſus, libravit ſe a terra in cœlum, ab infirmitate ad robur, à puſillanimitate in animi celſitudinem.* Appoſitè: verùm noſtro articulo cumulatè Petrus Damiani, *Epiſt.* 130. *Levavit ſe ſuper ſe* (ait) *undis excreſcentibus, in altiora cumulatur.* In undis ſpectatur miraculum, ab humilitate productum. Tranſvectio à nautis repellitur: neceſsitas à charitate exponitur; ſed auxilium denegatur. Obeſt etiam vaſtum fretum: quid faciendum? Extendere in mari pallium, admittere in illo ſocios, ſecare fluctus: & ſine formidine? Sine terrore? Qua de cauſa? Longè à periculis pericula. Nequeunt ſummergi, quantumvis percurrant mare: rectâque vadunt Siciliam, per immenſam intranabilem aquam, ſine timore naufragij; quippequam corpora habebant ad tranſitum ſine pondere. Neceſſarium ſine rate erat naufragium onere connaturali corporum. Cogitavit humilitas, quomodò in tanta neceſsitate nulla prorsùm interveniret neceſsitas. Pallium ſtravit, atque ſocios introduxit. Conturbati ſunt omnes, qui videbant eos, & timuit omnis homo. Illis crepantibus undis nec formido. Dum per aquas procedunt, in altiora elevantur. Humilitatis effectus, corpori adimere pondus. Redactus eſt Franciſcus uſque ad pulverem; humilitaſque conceſsit elevationem: etenim cùm ſocijs medio in mari liber fuit, quia levavit ſuper ſe. Libravit ſe à terra in cœlum, ubi à circunſtantibus timebatur naufragium, ſed patrandum prodigium. Pende. *Se levavit ſuper ſe.* Se levare eſt pondus corporis ſursùm attollere. Se levare ſuper ſe, eſt tollere pondus è corpore gravi. Proprietas corporis eſt gravitas, quam non ſolùm attolit, ſed tollit humilitas: & ut inſignis virtutis in mari pateret præclara dos, Franciſcus pallium percalcans, ſe levavit ſuper ſe; quoniam ut mare cum ſocijs tranſiret, & liber inter fluctus ſingulariter evaderet, obtinuit humilitatis per mirificam virtutem, quòd corporis gravis corpus non haberet proprietatem. Se levaret, ſi ambularet ſuper terram. Pallio quidem incedebat ſuper aquas: ſeque ſuper ſe levavit pertranſiens mare; quippe corpus conſtituit ad tranſitum ſine pondere. Huiuſmodi portentum eſt humilitatis flos. Ambulare ſuper aquas, non omnibus datum eſt; ſed illis,

Verſ. 28

Alapid.

Petr. Dam.

Sociorũ conſtituit corpora ſine pondere.

Cur pondus ſine corpore pendet ab humilitate?

——— Quos æquus amavit
Iupiter, aut ardens evexit ad æthera virtus.

Virgil. 6. Æneid. v. 129.

4 Intelligitur modò teſtimonium, quod nobis negotium faceſſet tota Tautologia, 10. *Tempus plantandi, & tempus evellendi quod plantatum eſt*: dicit Salomon. Quid in homine plantatur, dum plantatur homo; ut aliquando conveniat me-

Eccle. 3. 2.

Corpus grave ſe ſit leve.

meditanter evulſio ? Plantatur humana conditione : evellitur , ſupra naturam virtute. Pondus , dum efformatur , humano corpori figitur. Hoc habet corpus per ſe. Supra ſe ſi leve fit : tuncque virtutis miraculum ; dum à corpore evellitur , corpori quod proprium : quandoquidem eximium opus virtutis , quòd corpus conſtet ſine conditione corporis. Vidimus à nautis Peulenſem repulſum , ne poſſet Siculum pertranſire fretum. Nequibat progredi corporis gravitate, à natura plantata; quia homini conceſſum minimè , ambulare ſuper æquora. Tempus inſtabat , & neceſsitas urgebat. Evellendum virtute , quod plantatum conditione. Tranſvectio à nautis negata fuit : tempus venit evellendi, quod plantatum eſt : etenim ut ſine periculo poſſent pertranſire Siculum pelagus, totum pondus ademit à corporibus. Adſtantes ſignant , luiturum naufragio temeritatem : neſciebant humilitatis virtutem, quæ evellit à carne , quod plantatum in ipſa corporis conſtitutione. Franciſcus in periculo non timet : Numen *humiles ſpiritu ſalvabit* : igitur Franciſco propter humilitatem conceſsit ; quòd ad calcanda mirabiliter æquora , ſine pondere eſſent corporum pondera. Patuit , dum tranſierunt fretum : quicquid obeſſe quibat , totum avulſum. Didicit Franciſcus ab illo, qui humilis corde , ambulare ſuper mare. Manilius (1. *Aſtron.* cap. 5. v. 23.

Pſ. 33. 19.

Manil.

Nec verò è ſolido ſtat robore corporis eius,
Nec grave pondus habet , quòd onus ferat ætheris alti.

Conditio Monocodiatæ.

5 De Monocodiata (cuius meminimus , *Didaſc. anteced.* num. 12.) dicitur pernix continuuſque in cœlum volatus; quoniam in corpore corporis non habet pondus. Unde Picinell. lib. 4. *Mund. Symbol.* num. 488. infit: *Sine pondere ſursùm.* Quod hæc volucris per alas , Franciſci conſtruit humilitas : pallium ſuper aquas ſibi atque ſocijs extendit , ſuper fluctus ſtans ſubſiſtit : neque ibi timet naufragium ; quia ſine pondere ſursùm. *Margarita pretioſa* plauditur à Bzovio in eius *Vita*, lib. 1. cap. 2. At Plin. *lib. 9. cap. 35.* aſſerit , præcipuam commendationem margaritæ in pondere eſſe. Qua igitur lege Paulanus effertur margarita & pretioſa ſine pondere ? *Unionum corpus ſolidum eſſe , manifeſtum eſt* (infit Plinius , d.) *quòd nullo lapſu franguntur.* Corpus ſignatur & ſolidum : unde erit commendabile in margarita contrarium ? Hinc mirabiliùs nitet , quippe habet corpus , quaſi non haberet : igitur conchà lucidà , levi , graditur vagè per vaſtiſsimum pelagus, ceu non haberet & ſoliditsimum corpus. Margarita fulget quilibet iuſtorum , propter ſpecies atque momenta virtutum: verùm Franciſcus , dum calcat maria , eſt margarita pretioſa : etenim in illo non videtur pondus corporis præ pondere humilitatis : huius enim virtutis pondere, eſt corpus ſine ponderis gravamine. Humilitatis videtur mirabilis operatio in naturali inſtrumento. De horologio rotarum ait Petra-Sancta in *Symbol. Heroic.* lib. 8. cap. 9. *Pondere levior.* Hoc opus mirabile videtur in Franciſci corpore , recto adamuſsim eius humilitate. Corpus ex ſe grave eſt iuxta quantitatem , ſed levis quantitas iuxta humilitatis virtutem: corpuſque Franciſci, ambulantis ſuper fluctus non ſolùm leve ſed levius ; quippequàm non habebat pondere pondus.

Picinell.

Plin.

Demitur pondus à corpore præ pondere humilitatis

Petr. Sanct.

Cur Franciſcus ò fertur horologio?

6 Elucet, quomodò corpori dos eiuſmodi ab humilitate communicata , ex celebri cõditione Alexandri Magni gemmæ. De illa egimus hìc *Tautolog. 1. D. 4. à n. 2.* Videſis , & non abs re ; etenim in tractum præſentem fax. Illa ergo cunctis lapillis pretioſior , gravioribus gravior ; modò collocata in pulvere , levioribus erat levior: equidem quàm non tollebant ſursùm pondera ; conſperſa cinere illicò exaltabatur in ſtatera. Corpus humanum gravitate potitur , quouſque virtute ex alto glorificatione induatur. Deorsùm in aqua tendit: naturaliter elevari non valet : quapropter , meritò , ne ſit naufragium , inquiritur in aquarum tranſvectione navigium. En Paulani mirifici ſcena, ut fulgeret in aquas margarita pretioſa. Ut tranſeat in navigio fretum Siculum , ratis ductores inficias eunt. Haud valebat per mare , quippe ſummergeretur corporis pondere. Aliquid ut corpus grave levetur, quærendum eſt : verùm quid ? *Poſuit in pulvere os ſuum , ſi fortè ſit ſpes.* Cucurrit ad humilitatem , ſe ſubigens uſque ad pulverem ; quo protinùs exaltatur , quod propriâ conditione naturaliter ſummergitur : palliumque extendit ſuper aquas in transfretum , tranſituſque in Siciliam obtinet votum ; etenim eius corpus feliciter ſine pondere , quoniam iacuerat in pulvere. Pulvere propriæ confuſionis aſpergitur, ne confundatur. Ut exaltetur , deprimitur : ut corpus elevet, iacet: & cùm humilitas removeat à corpore pondus , ut tranare poſsit pelagus ; nulla fuit diſtantia inter corporis elevationem , & cordis humilitatem : equidem ut Franciſcus poſuit in pulvere os ſuum , corpus quod grave ſtatim *levavit ſe.* Alij gloriam ſuam in pulverem deducunt , quippe inanis : gloriam Franciſci confitebitur pulvis : igitur gravi corpori etiam gloria ; quia humiliata eſt in pulvere anima , elevata ſuper æthera. Eſt margarita pretioſa. Margarita, propter corpus. Pretioſa , propter humilitatis ſingulare decus : ſiquidem cùm pondere levior inſigni virtute ſurgat, dum onus maximè gravat ; effecit mire Franciſcus ex pondere humilitatis , quòd corpus eſſet ſine gravamine ponderis. Hinc iter per aquas pervium , ubi nec micabat ullum. Floridè Alcimus Avit. *lib. 5.* à v. 597.

Gemma Alexandri Magni.

Unde Paulanus margarita pretioſa?

Quomodo ſe levavit ſupra ſe?

——Ut ſummas pelagi pervenit ad oras,
Ceſsit confeſtim iuſsi reverentia fluctus,
Expanditque viam , cui terram clauſerat hoſtis;
Quam nova pendentis conſtruxit machina fluctus.

Alcim. Avit.

Dum ſe Franciſcus humilitate , atque deſpectu ſui , uſque in pulverem reduxit; etiam in fluctibus maris non habuit unde timeret.

7 Iuſſu Domini Petrus ambulavit ſuper aquas , cognoſcens inuſitato prodigio , quanta iubentis poteſtas. Quaſi terram calcavit aquarum procelloſum impetè cumulum; cæterùm timuit, cum vidiſſet *ventum validum.* Faſtus per ventum exprimitur : ſi ex glorioſa operatione vana gloria ſenſim oritur : avertere debet qui ſequitur ſpiritum humilem , & faciem & oculos , ne videat apparentem vanitatem ; quippe dum aſſentit animus , duntaxàt ventus & ventus: etenim ut liber evadat à puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate; vanitatem nec videre. Adi dicta *Tom. 3. T. 7. D. 4. à n. 14.* Ergo Petrus ambulans ſuper fluctus , *Videns ventum validum ; timuit*, & mergi cæpit. Nec principium videretur periculi ; ni in periculo ventus vanitatis videretur : ſiquidem nullum diſcrimen inter vanitatis ventum videre , atque tempeſtatem in ſummerſionem gigni. Qui humilitati conſulit , ventum non vidit : & qui ambulat ſuper aquam , ſenſit fluctibus procellam ; quippe (Dei gratiâ, ſuperato periculo) nec experiretur periculum & naufragium; priuſquàm calcaret aquas , debebat ne videret , calcare ventum. Petrus cœpit mergi : à periculo Franciſcus valde longè. Uterque ſuper aquas ambulat , ſed Franciſcus ſine diſcrimine ſulcat : Siciliæ ergo humillimus gaudet portu ; quia nec ventum vidit , & ferebatur à vento.

Vanitas vel viſa nocet.

Matth. 14. 30.

Franciſcus cur non timet ambulare ſuper mare?

Ille ſuper fluctus fertur tutiſsimus.

Ovid. 4. *Faſt.* v. 277.

Levavit, ut eſſet ſine pondere corpus. Unde pelagus proſcindit ſine naufragio; quoniam non ſolùm ſpiritus ferebatur ſuper aquas , ſed & ſpiritu. Hinc ut ait Hieronymus loc. cit. *Matth.* v. 29. *Leve fiet corpus , quod per ſe grave eſt* : quod quidem non fieret leve, ni formaretur ex cordis humilitate.

Hieron.

8 Patet ex Iobi ſententia. Deus , inquit *appendit terram ſuper nihilum.* Hebr. & Maluend. *Terram , ſuper nequaquàm quid.* Super nihilum nihil fundatum, quoniam nihil non eſt ad aliquid fundamentum. Unde ergo ad tantum telluris pondus fundamentum eſt, quod quia nihil non eſt quid? Deinde à Pſalmographo dicitur: *Firmavit terram ſuper aquas.* Nec quid, aut aliquid dicitur mare totum ; ut terra fundaretur ſuper nihilum? Nihilum Oceani vaſti dimenſitas , dum terra fundaretur ſuper aquas ? Literaliter utrumque conciliatur teſtimonium , quia terra cunctorum centrum : & quia eius mirabilis centri fundatio , ſine ullo unquàm fundamento ſuppoſito ; ipſaque fundata procul omni fundamento , ſine pondere , æqualitate undique ponderis , utpotè centrum ponderibus librata ſuis. Mellius Souſa hìc ſubdit:

Iob. 26. 7.

Pſalm. 135. 6.

Pondera qui terris nullis fulcita columnis,
Firma facit conſtare loco : ſtabilitaque moles
Stat gravitate pari ; qua vergit utrinque deorſum.

Souſa.

Conſule Plinium *lib. 2. à cap. 64.* Lucretium lib. 3. de *Rer. natur.* & Manil. 1. *Aſtronom.* cap. 2. & 3. Quod plenum occurrit abſtruſæ difficultatis , exponet perſpicuò alta humilitas Paulenſis. Plinius, quò dudùm , *cap. 65. Apparet* (infit) *quò quid humilius ſit , propius centro terræ eſſe.* Franciſcus (ut ait in eius *Vita* Sanctor. *Nullum ſe dicebat , nihil ſe vocabat.* Humilitas reduxit in centrum , dum eius excellentiam redegit ad nihilum. Dicebat ſe nihil eſſe , nec quid , ſi vedebatur à ſe ; cùm ex huiuſmodi cogitatione, ſummâ emineret virtute , deſpectus extremi gaudio ; quoniam tunc erat in centro, cùm eſſet in nihilo: corpuſque elevabatur, eſtò grave , ſine pondere ; quippe in centro nihil grave.

Plin.

Sanctor.

Eum humilitas non ſolùm levat , ſed elevat.

9 Accedamus propoſito. Præ humilitate Franciſcus ſe nihilum iudicabat, verùm corpus terreum ſine pondere ſuper aquas

aquas intumeſcentes ferebat. Videtur modò terra fundata ſuper *Nihilum* & *Super aquas*; quot cogitavit Franciſci ſingularis, rara humilitas: etenim ſuperato æquore, præ cordis humilitate; corpus grave ferebatur ſuper aquas ſine pondere. Nihil erat aqua ad ponderis ſtabilitatem, propter nullam liquori firmitatem reſiſtentem. Gravitati ſtatim cedit, quippe conditione naturaliter hiſcit: fundaturque ſuper aquas terræ ſtabilitas; ut Conditoris emineat ſumma poteſtas, communicata Franciſco, calcato pelago: igitur terram corporis firmavit ſuper æquoris fluctus, quaſi non haberet pondus. Ad nihilum devenit, ut mare cum corporis gravitate tranſire poſſet. Non eſſet mirum, ſi pondus firmaretur ſuper aliquid ſolidum. Nihil Franciſcus fit: corpus eius uti terreum, grave eſt. Ad tranſitum neceſſaria corporis levitas: eiuſque pondus appenditur & firmatur ſuper aquas: quia ad nihilum pondus corporis redactum, ubi Franciſcus ſe redegit ad nihilum. Iam quid, quod nihil, & quod nihil, aliquid. Quid, nihil præ humilitate. Nihil, quid præ æſtimatione; tranſvecto pelago, ad onus prorsùm invalido: ſiquidem quod nihil habebat naturalis firmitatis; ſuſtinuit ſuper fluctus pondera corporis. Propter humilitatem, quod pellum in aquis it, ſuper ad navigationem eſt. Corporis ſoliditas translata ad aquas videtur, dum pondus corporis ſuper illas extollitur. Maius profectò miraculum, ubi firmatur quod ſolidum ſuper nihilum. Ratio ſubeſt. Aliud eſt, ſuper aquas ambulare; & aliud ſuper aquas ab aquis ferri. Primum, vel ſuppoſito miraculo, labore adquiritur. Secundum ſine moleſtia; quippe ducitur, qui fertur. Quomodò Franciſcus ſine labore ferretur per aquas, extruxit eius pectoris humilitas: cuius pondere, ut poſſet tranare mare vaſtum ſuper fluctus; excuſsit à corpore totum corporis pondus. Fulſit ita Minimi magnitudo, & humilitatis celſitas, atque ex novitate claritas.

Nullum, nihilum ſe dicebat.

Effulſit magnus, ubi dicebatur nullus.

Ignea convexi vis, & ſine pondere, cœli
Emicuit, ſummàq; locum ſibi legit in arce.

Ovid.d. 1.fab.1.

10 De Omnipotente Creatore à Iobo dicitur: *Qui fecit ventis pondus, & aquas appendit.* Ventis pondus! Si pondus grave portantibus, & vanitas tota ventus; iunguntur propriè: nihil enim moleſtius vanitate, cuius pondus ſine pondere. Scabies eſt potentium, etſi in ludibrium: etenim illorum inſolentia vel ludicis ambit plauſus; cæterùm totum ventus, quippequam ponderata non habent pondus. Sunt pondera phantaſiæ, queis ſignantur evaporato cerebro tamquam aquilæ, qui tipulæ, tranſeuntes in deſideria cordis falſo colore atque fallaci blandiminis. Totum levitas, totum vanitas; quia quod debebat replere iudicij pondus, occupat ſine pondere ventus. Seipſos amantes, ventos diſtenti ſunt utres, qui minus ponderis habent, quò turgidè elati auctoritatem demulcent; verùm in ſpeculo prudentiæ evanida auctoritate: equidem ubi totum auctoritas, totum phantaſtica vanitas: & ut vaporent inflatuli in pondus, ſtyli acumine excutiendus totus ventus. Turgidus ac iactabundus, quia alas habebat in virga, & arcana Deorum hinc inde ferebat, bambalio, nimis philautus, in domum ſtatuarij ingreſſus eſt hominis forma Mercurius; ut ex pretio illius imaginis promptè ſciret, quid apud homines æſtimationis haberet; & an auctoritatis inſulæ, propriæ reſponderent cogitationi. Vide Lucianum in *Mercurij Dialog.* Signans ergo Iovis ſtatuam, interrogavit, quanti haberet? Reſpondit ſtatuarius: Parvi: hoc ſimulacrum teruntij: Ergo Iunonis, quanti? Minoris, reſpondetur. Minoris? Eſtne urgentia neceſsitatis? Nullo modo. Haud pluris utraque habetur imago. Etſi laudes præ Iovis, Iunonis effigiem; ad ſummum, tantidem. Ille autem aretalogè & feſtivè ex aliorum vili pretio, interrogavit ſtatim de Mercurio; cuius commendavit beneficia, & generi humano dona, quibus emicabat Numinis excelentia. Longè à vanitate Mercurij erat ſtatuarij cogitatio; reſpondentis: Hanc & huius figurulam, ſi utramque indicto pretio tuleris, addam tibi libenter ſine pretio. Crede mihi: flocci habeo. Inter prudentes hoc numen nec habet nomen. Gloriatur numinis auctoritate, ſine dignitate numinis; quippe nonnumquàm fallax, & ſemper bombalo bombax, ut Deus ductus dumtaxàt paracope laborantibus. Occurrit ignominia, dum quæſita gloria vana. Mercurius ad audita expavit ſed detumuit (Hiſpanicè: *Con el deſengaño, entre ſus vanidades dexò el viento; y la ſatisfaccion de ſu Deidad, porque en ſu vana Deidad, todo era ſatisfaccion*) igitur vel cum regiminis virga, figurulæ tantùm forma: lignum deauratum, ſed lignum, auctoritatis decus, qui ventorum dumtaxàt habebat pondus.

Job 28. 25.

Qui mu- n re indi gni, non nunquã inſolẽter inflati.

Magna ſui cogitatio cogitationis irriſio.

Undi-

Undique ponderibus deſluxit ad imum.

Lucret. 1.v.111

11 Sat in obvia documenta. Flectatur calamus ad Didaſcaliæ propoſita. *Facit ventis pondus.* Quid dicemus, dum Pauſenſis ambulat ſuper fluctus? Pondus non habere corpus ſolidum, quippequam non habet ventum. Pende. *Facit ventis pondus, & aquas appendit.* Quid ergo ventorum levitas cum pondere, ad pondus aquæ? Quia reſpectu aquæ, venti corpus ſine pondere. Accinit Ovidius, d. *fabul.* 2.

Quodnã venti pondus?

Imminet his aer; qui quantò eſt pondere terræ
Pondere aqua levior, tantò eſt oneroſior igni.

Ovid.

Ad miraculum fit tranſitus, ubi in aqua etiam corporis ſoliditas ſuper ſtat, quaſi ventus: etenim corpus ita leve humilitate Franciſci; ut ſuper aquas ſine pondere ſublatum, quaſi ſuſtinerent ventum, qui per illas ut vagus, non habet pondus. Pondere humilitatis adimitur, quod utpote grave appenditur: ventuſque iungitur aquæ, dum corpus Franciſci ſuper eminet æquori; ut in illo reſplendeat maius prodigium, quam in levitate & pondere elementorum: etenim ſuper aquas maius pondus habet ventus, quam Franciſci gradientis ſolidum corpus. Ventos in tranſitum vincit, dum fluctus ſine pondere prætérit: ventoque ſecundo Siciliam uſque potitur; quippe ventus ab illo non habetur. Siccinè, feliciter proficiſcitur.

Franciſcus vento levior, quia ſine vento.

Etſi difficile eſſe videtur credere, quidquam
In aquis ſolido repeniri corpore poſſe.

Lucret. d.v.473

12 Unde ergo tanta Pauſenſi gratia? Immutata fuit ſine mutatione natura: igitur fuit pluſquàm erat, dum ſe nihil cogitabat. Baptiſta præbuit ſpeculum in eiuſmodi miraculum. Interrogatur à Phariſæis, Quis ſit? & cùm altior cogitaretur quam erat; reſpondit illis: *Non ſum.* In eo qui ſe fatetur nihilum, aliquod ſubodoratur in commendationem magnum: etenim excelſus in dignitate, qui ſe cognoſcit non eſſe. *Tu quis es?* Illorum intereſt, ſcire quid & quis ſit, ut conſtent dotes, creditores dignitatis; equidem modò ad illas eligantur ſine meritis; vel cum honore erunt honoris indigni. *Tu quis es?* Patet in deſignatione muneris, affectus cordis: quandoquidem ab illis cæcis eligitur, qui nec ab illis cognoſcitur. *Tu quis es?* Vexatus inquiſitione, dicit illis: *Ego vox.* Vox ſolummodò: Non eſt homo, & homo miſſus à Deo? Utiquè. Unde ergo eius quidditas in voce? Quidditas, qualitas? Quæ non cogitabit cordis humilitas? Vox reſultat ex aeris percuſsione: quod nullius ponderis confertur aeri: vocemque ſe dicit, dum eius excellentiam etiam invidus cognoſcit: etenim verè humilis corde, qui celſus dotibus, fatetur ſe nihil eſſe. Occurrit in mirabilia Euchariſtiæ inſigne ſymbolum, ut conſtet quid ſub ſpeciebus contentum. Vox accidens eſt: & tota quidditas Baptiſtæ dicitur vox; in expreſsionem ſacramenti mirabilis, ſub appellatione vocis: igitur tota Chriſti & quidditas & ſubſtantia, mirificè continentur intra accidentia.

Humilitas commendabilis in munere.

Ioann. 1. 21.

Unde electio digna aut indigna?

V.25.

Unde excellentia Franciſci, ſine excellentia?

Euchariſtiæ ſymbolum.

13 Audivit alter in exſtaſi vocem ſingularem; dicitque ſe converſum, *ut videret vocem.* Hæc vox iuxta Haye, Baptiſta fuit, dictus antonomaſticè vox. Voxne videtur, vel auditur? Non videtur. Unde & quorsùm patet occulis obiectum auris? Ut clareat quid ſit Baptiſta. Conveniunt in excellentiam prodigia & fama. In alijs plus auditur, quam videtur: voxque viſa meritis ſuperioribus ſignatur; quippequam in eius dotibus plus videtur, quam auditur. Ergo principali inſtituto. Phariſæi ad dignitatem maioris æſtimabant, quam Præcurſor erat. Novis titulis & muneribus eius merita affectus honorabat. Illi faciebant pluris; ille minoris. Iuxta exaltationem plauſus, erat in illo ſui ipſius profundiſsimus deſpectus: & cùm haberet ut homo ſubſtantiam rationalem, redegit humilitas totam eſſentiam ad vocem; quoniam qui humillimus corde, cognoſcit eſſe non eſſe, vel eſſe nihili; cùm vox formetur ex aere. Hæc vox & videtur & auditur. Si audiretur tantùm vox, eſſet accidentis ſenſus. Indicabat viſa, vocem habere corpus: ibi plus eſſe, quam vocem: excellentiam ſine honore per doctam humilitatem. In voce eſſe, quid videndum & audiendum, tanquam inſigne miraculum. Videndum quod continebatur in voce. Audiendum, quid de ſe dicebat ipſe. Ibi ſingularis ſpectabilis maieſtas: hìc profundiſsima humilitas. Ibi eſſe: hìc non eſſe. Ibi virtutum magnitudo: hìc omnimoda ſuppreſsio: unde propter excellentiam oculi diriguntur ad vocem; quippe nil maius, quàm ſecum abſcondere magnitudinem.

Apocal. 1. 12.

Cur Baptiſta dicitur viſa vox?

Quid ſit, prę humilite non cognoſcit

14 Quam ad unguem Franciſcus imitatus eſt exemplum! ſed adhuc reſtat maius ex eius humilitate miraculum. Ut vox auditur & videtur. Habet enim vox aſpectus, quia vicit famam virtutibus: & dum

Quare Pauſenſis dicitur vox?

ſub

ſulcat fluctus maris, corpus habet conditionem vocis, cuius corpus non videtur, etſi trahatur; quoniam ad pondus in æquore, erat corpus ſine pondere. Erat aliquid in huiuſmodi voce, quod poſſet audiri & etiam poſſet videri. Audiri, quia totum eſſe reduxit ad nihilum. Videri, quia nihil habebat eſſe. In illo auditur, quod non auditur: videtur quod non videtur. Videtur magnum, quod nullum; & quia ſe nullum fecit, portentum magnum: ſimulquè in aurium ſenſatione labitur ſenſus; quippequam non auditum, ſine pondere pondus: unde maius pondus virtutis, præ humilitate cordis; quod ſub nihili forma, audientibus & videntibus lateret tanta excellentia, & humilitatis gratia. Eſt aliquid ultrà? Eſt. In nihilo habetur plus. Plus? Sanè. In eius humilitate ſpectatur impoſsible: ſiquidem factus eſt minus nihilo, tanto virtutis ſtudio, inimitabili ingenio.

15 Cùm non entis non ſint paſsiones, & nihilum non ſit ens; videtur omninò paradoxum, quod detur minus ad nihilum. Haud eſt cogitatio mentis vagæ: invenitur huiuſmodi ſtudium lectionibus Scripturæ. Cùm Franciſci cogitatio ſemper eſſet in ſchola humilitatis; hæccine molimina, *reliquiæ cogitationis*, quæ diem feſtum agunt, poſtquam eius magnitudinem ad nihilum reduxerunt. Phraſis eſt in ſacro eloquio: inſtemus ſtudio. De Numine à Pſalmographo dicitur: *Ad nihilum redegit valdè Iſraël.* Valdè in nihilo? Non auditum. Quid poteſt eſſe, ubi non quid? Si non ens, nihil; quomodò ſine quidditate entis, inventum eſt minus habens? Ubi maius aut minus; quò inveniri non poteſt minus vel maius? Teſtimonium dumtaxàt valet delicare Franciſcus. Humilitas meritis præclaris inſignes, facit ſibiipſis, magnis præ cognitione minores; quoniam ſibi nihil ſunt, quamvis excellentes ſint: verùm eſtò minores exiſtimentur, aliquid in minoribus ſine dubio exiſtimantur. Hi qui ad nihilum ſe redigunt præ humilitate; inter minores ſunt minimi: Franciſcuſque non ſolùm ad nihilum redactus, ſed ad nihilum valdè; ut floreret ſingularis humilitatis virtute: quandoquidem ſi Minimi eius inter minores ſplendor, in ampliorem ſplendorem lucet iam minimis minor. *Humilitate* ergo *humiliatur*: ideſt ultra humilitatem tranſgreditur, factus minor nihilo, pro humilitatis obſequio; quaſi ad illam nihil eſſet reduci ad nihilum. Ultimum quod ſic in humilitate, minimum fieri, minimum dici & non eſſe. Hoc næ plus: ſed non plus quia minus eſt. In minimo inſigne ſtudium virtutis, quod ſit minoris. Uti minimus humilitate ſubijcitur: & quia minimò minus eſt, adhuc humiliare humilitatur; quippe propter inſigniorem dilectam humilitatem, inter minimos Franciſcus ſeſe conſtituit minorem: Hoccine virtutis molimen videbatur difficile, ſeu impoſsibile in homine? *Eſt, qui ſe nimium ſubmittit à multa humilitate.* Non ſolùm in Paulano eſt humilitas, ſed multa, imò nimia: humilitas, quia parvus; multa, quia minimus: nimia & eximia; quia in humilitate apud illum non magnum minimum eſſe, quouſque in ſignum maioris humilitatis, ſeſe faceret ultrà minorem minimis.

Pſalm. 75. 11.

Pſalm. 77. 59

Quomodo Franciſcus nihilo minor?

Iſ. 32. 19

Eccli. 19 14.

16 Qui in centrum humilitatis tendit, minimum æquè minimus attingit. Qui ultrà vult progredi; non deſcendit, ſed aſcendit. Centrum humilitatis nihil eſt, quippe non plus. Uti minimus Franciſcus præ humilitate, penetravit omnes inferiores partes terræ: dum vult eſſe minor minimo, tactus à centro: & cùm in centro quæritur maior deſcenſus, ut ſit minus, elevationis fabricavit thronum; quippe deſcendendo aſcendit, qui egreditur ultra centrum. *Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & deſcendit primum in inferiores partes terræ? Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit ſuper omnes cælos.* Emicat Franciſci thronus. Specimen itaque relucet gloriæ, deſcendentis ultrò in inferiora terræ. Ita aſtruit Monachorum Pater, *S. Regulæ*, cap. 7. *Si ſummæ humilitatis* (inquit) *volumus culmen attingere, & ad exaltationem illam cæleſtem velociter pervenire; non aliud ſine dubio deſcenſus, quàm humilitate aſcendere.* Signat Benedictus non ſolum in aſcenſum humilitatem; ſed humilitatis culmen. Quomodò culmen in ipſa humilitate, cùm virtus ſic dicatur, quia caret colmine? Loquitur de illo qui inſigniter humilis, dum meminit in humilitate oppoſitæ exaltationis: etenim ubi præ eximia ſummiſsione centrum egreditur, dum deſcendit, exaltatur.

Laus vera & humili ſemper contigit viro.

Vidimus iam quid Franciſci fecerit & charitas & humilitas in res arduas, ex quibus illius celſitas, & communicatâ gratiâ vel ſocijs, in quo fulgebat mirabilis. Illos iuſsit, ut diximus *Didaſc.* 3. *n.* 16. aliquando in fornacem ardentem ingredi, & ſimul exire ſine læſione. Etiam iuſsit ſuper æquora vehi. In aridam mare convertit: ignis flammam & ardorem extinxit. Poterant dicere humilitatis & charitatis profitentes ſcholam: *Tranſivimus per ignem & aquam.* Cæterùm per magiſtrum educti ſunt mirificè in refrigerium, ita ut ſtuperet orbis, tot mirabilibus viſis in commendationem ſingularis ſanctitatis. Hæc ſanè è cœlo, in eum quem fecit ſpectaculum mundo.

Epheſ. 4 à 9.

S. Bened

Et celſitudine maior?

Senec. Theſt.

Pſ. 65. 12.

Eius ſchola è cœlo.

Quid virtus quoque ſit, quæ partes illius, & quæ
Ars verbis laqueos decipulaſque paret;
Hæc & Ariſtoteles docet & Plato: non tamen ut ſit
Aut humile, aut ardens pectus amore Dei.

Bill. Anto. eg.

Huiuſmodi ſcientia mundo deſipienti reputatur ſtultitia. Neſcit unde ſapientia venit, & quis eſt locus intelligentiæ: verùm qui mundum neſcivit, perfectiſsimè cognovit. Hinc eius merita, & iuxta merita gloria. Crucius in *Pſalmum*, 112. ſuccinit:

Crucius

Principis ſanctum reſonent moventis
Omnia nomen.
Ad futurorum vaga ſæculorum
Sæcula tollant.

DIDASCALIA VI.

Unde Gentilitas illuminata ſurrexit, inde Synagoga corruit.

1 DESIDERANTIBUS lucem, lux orta eſt eis: igitur defectu luminis, Gentiles ſedebant in tenebris & umbra mortis. Sciebant vocandos, ſed neſciebant tempus: quare in tanta tenebrarum obſcuritate, affatim exclamabant: *Cuſtos, quid de nocte?* & afflicto pectore, regerunt anxiè: *Cuſtos, quid de nocte?* Quid ergo Cuſtos, ut illuminaret erroribus cæcos? *Venit manè & nox. Si quæritis, quærite: convertimini & venite.* Indicat gaudium, & ſimul exhibet cæcitati remedium. *Venit manè & nox.* Ubi nox quomodò manè? Quippequam Sol iuſtitiæ natus eſt nocte. Nox illa illuminatio ad delicias; quoniam in illa æterna refulſit claritas, quæ ſparſa miſero mundo, illuminavit omnes ſperantes in Domino. In lucem noctem convertit. Non nox, qua Solis ſplendor lucet. Statius 1. *Silvar.* 6. à v. 87.

Iſai. 21. à 11.

Nox nativitatis Salvatoris, plena lucis.

Denſas flammeus orbis inter umbras
Collucet polus ignibus, nihilque
Obſcuræ patit licere nocti.

Statius.

Venit ergo nox & lux, quæ in lucem Gentium; has eruens ex tetra poteſtate tenebrarum: etenim in ſtella proſpicientes ſplendorem, viderunt in iſthoc lumine lumen. Mellius Souſa, *Carmin. lib* 6. à v. 67.

Tunc illuminata Gentilitas.

——— *Sunt certa Magis data ſigna ſalutis*
Regibus humanæ, fueruntque volventibus annis
Quæ tulit alma dies orbi, ſtellamque micantem
Inſolità videre Magi ſplendeſcere luce.
Agnoſcunt igitur felicia tempora: ſummum
Concipiunt animo Regem divinitus ortum;
Qui promiſſus erat.

Souſa.

2 Appoſitè in Gentilitatis illuminationem extra errorum caliginem, obiectus labyrinthus cum ſtella deſuper, lemmate hoccine: *Hac duce egrediar.* Picinell. 16. *Mundi ſymbol.* n. 95. Monſtrant Regibus aſtra viam: igitur eſſent in errorum labyrintho, ni fuiſſent illuminati de cœlo. Tot erant idola: de malis præcipitabantur in mala: & uti in labyrintho varias fugientes ambages, ex erroribus cæcis procedebant in errores; queis infatuati & attoniti, quia non videbant lucem, nequibant egredi. Exortum eſt in tenebris lumen, eis qui non viderant Solem; Gentilitaſque explorans ſtellæ rutilum iubar, dixit corde: *Hac duce egrediar*: etenim percipiens ſideris cœleſtes radios, ſtatim poſuit in via ad quærendum, greſſus ſuos. Conſtat ex Evangelio. Chriſto naſcente, *Ecce Magi.* Egreſsi ſunt è labyrintho, luce demiſſa de cœlo: nec ulla interceſsit morula inter cognitionem erroris, & inquiſitionem ſplendentis veritatis. Succinit ibid. qui dudùm, v. 31.

Picinel.

Ut cognovit, Salvatorem inquiſivit.

——— *Quo lumine ducti,*
Bethlemiam petiere Magi per teſqua, per arva,
Ignotaſque vias, gelidæ cum frigora brumæ,
Et glacialis hyems aditum curſumque negaret.

Mell. Souſ.

Qui prænunciavit gaudium, indixit etiam præceptum. *Venit manè & nox: ſi quæritis, quærite. Convertimini & venite.* Quærunt ſanè, dum veniunt adorare: equidem vel videntes non vidiſſent ſideris lucem; ni ſecum afferrent cordis ab idolis converſionem. Egreſsi ergo de labyrintho, demonſtrarunt, quorsùm tendebat dilectio. Venerunt itaque, ut inquirerent, inquirendo viderent, videndo cognoſcerent,

Ubi ſup

Seque ad Numen converterunt.

Leo Pap.

rent; ac cognoſcendo adorarent. *Dedit ergo aſpicientibus intellectum, qui dedit ſignum* (inquit Leo Papa, Serm. 1. *Epiphan* cap. 1.) *& quod fecit intelligi, fecit inquiri; & ſe intuendum obtulit requiſitus.* Elucent dilectionis officia, ut coruſcet per obſequia: equidem amore flagrans illuminatum ſidere pectus, dumtaxat inquirit, viſà ſtellà, *Ubi eſt qui natus?*

Pſ. 115. 6.

3 Dicit præſens Tautologia. *Venientes venient.* Ideſt, *Tandem, tandem.* Receſſerunt homines, ex quibus Gentilitas; quæ uti idolorum adorationibus cæca, numquàm ad lucis veritatis iudicabatur ventura. Gratia Salvatoris cæcitati prævaluit: eius lumen etiam in tenebris vidit: errores priſcos cognovit: & ut Solis cognoverunt in terra nativitatem; ſtatim Gentiles ab Oriente venerunt, in eius adorationem. *Venientes venient, & cum exultatione*: equidem lætitia cordis, è tenebris cæcitatis revocari in regnum lucis; à quo Gentilitas non deſcivit, ex quo ſplendorem illuminata cognovit. In lucem Gentium natus Salvator, in quarum cordibus reſedit ſplendor: quapropter ex illis formata ex nigra ſpecioſa Sponſa, quæ fidei luce fulget ſine macula ac ruga. *Quantam enim gratiarum actionem debeamus Domino pro illuminatione Gentium* (inſit Leo, d. *ſerm. 2. cap. 1.*) *probat obcæcatio Iudæorum.* Reprobantur qui oderant: eliguntur qui amaturi erant. Venit enim Chriſtus Dominus, ut cæci viderent; & videntes cæcutirent: etenim ex voluntaria cæcitate & obcæcatione Iudæorum, patuit atque fulſit fides illuminationis Gentium.

Fuit ſalus Gentium ex cæcitate Iudæorum.

Leo Pap.

4 Ex præfatæ ſacræ ænigmate auctoritatis, Synagogæ atque Gentilitatis efformanda apodoſis. Utraque (adi Gregor. Magn. 13. in *Iob*, cap. 25.) clamabat: *Cuſtos, quid de nocte? Cuſtos, quid de nocte?* Ideo vox iteratur affectus, quippe a duobus. *Cuſtos, quid de nocte?* Ideſt, *Quando aderit manè, quo Sol iuſtitiæ Chriſtus oriatur?* Ita Alapide. Verùm quid reſpondit Cuſtos? *Venit manè & nox. Si quæritis, quærite. Convertimini & venite.* Perpende. Gentibus, ut dixi, venit illa optata nox, in qua per ſtellam refulſit divina lux. Cur igitur ſi manè ſignatur de cœlo lux, fulgor ſtellæ in Solis nativitate demonſtratur uti nox? Diſcrimen eſt Synagogæ obcæcationis, & lucis Gentilitatis. In nocte illa venit lux quærentibus: in illa luce nox incubuit averſantibus. Converſionem cordium expóſcebat ad adventum: Gentilitatique nox dicitur lux, luxque Synagogæ nox; quoniam converſione & non converſione cordis, viſà ſtellà indice Numinis; Gentilitas ſeſe avertit ab errore, & Synagoga manſit in proterva cæcitate. Illa errores adamavit, quia non cognovit. Hæc cognovit, ſed errores adamavit. Unde quod illi lux, illi nox, propter ignorantiam & malitiam. Ignorantiam Gentilitatis, quia non cognoverat lucem: Synagogæ malitiam, quia non converſa, cognoſcendo veritatem.

Iſai d.

Alapid.

Chriſtus naſcens Synagogæ nox, & Gentilitati lux.

——— *Legis præcepta videntur*
Dura malis: odio ſunt iura nocentibus æqua.

Mell. Sanſ. d. v. 120.

Convertimini & venite. Haud veniant ad venientem ſine cordium converſione. Procul conditione haccine, venient, verùm non invenient: igitur nihili, quod cognoſcatur; ſi in propria veniens, vel cognitus non recipitur. Lux illis obſcura nox: ſiquidem obcæcationi, cùm Sol fulgeret, miſit tenebras & obſcuravit; quaſi numquàm adveniſſet. Econtrà Gentibus accidit, dum fulgor ſtellæ illuxit. Venientes venerunt ad lucem Solis, atque quæſierunt quærentes, ſtatim converſi ad lucem, & averſantes Gentilitatis errorem: igitur mens illarum vel coram Synagoga quæſivit & adoravit; quem totus mundus advenientem non cognovit.

Venimus huc autem, & longi faſtidia curſus
Vicimus, ut puero divos reddamus honores.

Idem, v. 103.

5 Significatur, ni fallor, inſigni parabolà Salvatoris, cum Synagogæ repulsà acceptio gratioſa Gentilitatis, *Quid vobis videtur?* (dixit Principibus Sacerdotum) *Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum, dixit: Fili, vade hodie operare in vinea mea. Ille autem reſpondens, ait: Nolo. Poſteà autem pœnitentià motus, abijt. Accedens autem ad alterum, dixit ſimiliter. At ille reſpondens, ait: Eo, Domine; & non ivit. Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei, Primus.* Duos filios habuit univerſorum Conditor, quos invenit peſsimos; & tamen habuit ut filios. Alium habuit maiorem, alium minorem, diſtinctà ætate, quia non nati eodem, ad parentis fidem, tempore: ſcilicèt, populum Gentium & Hebraicum. Conſule Gregor. Magn. Homil. 22. in *Evangel.* Vinea eſt fides, qua Numen cognoſcitur, & ut Numen adoratur: a qua Gentilitas, fidem promiſſa, receſsit, ac in idola corruit & adoravit, glo-

Matth. 21. à 28.

riam mutans incorruptibilis Dei, in ſimilitudinem imaginis corruptibilis hominis & volucrũ, & quadrupedum & ſerpentium: quo facta eſt nos, & in ipſa præ cæcitate, per tranſierunt omnes beſtiæ ſilvæ. Quia fidem negavit, Numen in cultum filium ſecundum elegit, nimirùm inclytam Synagogam, ut in fide Chriſti venturi, laboraret vineam; quæ quidem cognovit gratiam, fidem ſpopondit, ſed minimè cuſtodivit: unde ubi effulſerat lux (legem acceperant in diſpoſitione Angelorum) irruit nox, tenebræ & lubricum; quia evanuerunt in cogitationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Gloriabantur enim de lege, quaſi addicti divinæ voluntati. Deus in fidem vocabat, ſed recedens Synagoga obedire dicebat: & reproba facta eſt, quin luce ſperata Numinis converteretur ad cor: lucem convertens in noctem, noluit cognoſcere cæcitatem, ſed defendere errorem, tamquam inſignem virtutem; quaſi legi obſequeretur operando contra legem. Noluit intelligere, ut benè ageret, & à gratia illuminantis meritò decidit; quippe in illa ad converſionem, inventa luce, præ exuberantia malitiæ, nec ſpecies pœnitentiæ. Secùs accidit Gentilitati, pravè recedenti à Numine, quin in quod lapſa præcognoſceret barathrum; & quàm amarum, dereliquiſſe Dominum. Etſi erroribus vexata, gaudebat errore, præ cæcitate neſciens in erroribus eſſe. Naſcente Chriſto in ſtella vidit ſe. Horruit, expavit, exuit ſplendore cæcitatem; monſtris adoratis ſeſe noſcens deformiorem. Pœnitentia ducta redivit, à quo priùs infatuata voluptatibus receſſit, cùm ire in fidem noluiſſet. Lucem cognovit, quæſivit, invenit, adoravit. Eius claritas in lucem convertit tenebras: eamque Conditor inventus duxit Sponſam; quippe ad illum converſa per pœnitentiam. Hinc dum Gentibus manifeſtatur, ſtella Ieroſolymis abſconditur: etenim lux, quæ ad Synagogam uti tenebroſa nox; in nocte Gentilitatis fuit fulgentiſſima lux.

Gentilitatem errorum pœnituit.

Exod. 13. 22.

6 Patuit in ducatum columna nubis & ignis: ignis enim ſtellæ Iudæorum perſtrinxit oculos, ut cæcutirent; & nubes ex illis facta Gentilitatis illuminavit oculos, ut viderent. *Ut infidelitatem Iudæorum convincerent* (inquit Chyſoſt. in *Matth.* Homil. 6.) *ab ipſis initijs nativitatis oſtium Gentibus reſerat.* Renuerunt Iudæi accipere diſciplinam, eſtò toties invitati in pœnitentiam. Noluerunt reverti, ſæpe vocati, quaſi Gentes in aditum haud ullum haberent oſtium; nec eſſet in cœlo lux generationi omni, quæ ventura eſt: igitur illis reprobatis ob infidelitatem cordiſque duritiam, Numen exortum Gentes accepit in gratiam; quia acceptà luce profeſſæ ſunt converſionem, per idolorum & criminum pœnitudinem: etenim ille clementer aberrantem à lumine ſuſcipit, qui cor contritum & humiliatum non deſpicit. Symbolum habemus in luce apparentis ſideris erroris & converſionis Gentilitatis. In diſperſione Gentium, illis de cœlo data lux; ut venerarentur unicum Numen, minimèque diviſam inter multos Deitatem. Exolevit Numinis veri unicique memoria; ſicut in Regia Herodis evanuit ſtella. Cor in primam fidem priſtinamque cognitionem ſplendor cœli vocavit; ſed ire noluit. Egrediuntur igitur uti Magi è tenebricoſa aula, & iterùm apparuit ſtella, ex cuius viſione *gaviſi ſunt gaudio magno valdè.* Unde viſà ſtellà, abundant gaudio? Reddita in luce Numinis amiſſa priſca cognitio: & cùm in errore idolorum permanſiſſent, eò quod errorem non cognoſcerent; redeunte luce ſtellæ Deitatis cognitione, gaudent gaudio magno valdè: etenim inveniunt proculdubiò Deitatem, ab adoratione falſa afferentes converſionem. Veniunt pœnitentià allecti, quò priùs noluerunt venire. Cognoverunt in erroribus erratum: & cùm cordis dolori promptiſsimum ſit auxilium, ſtatim invenerunt quem quærebant infantem, ubi falſæ religionis expreſſere pœnitudinem. Quùm reſtituta Deitatis cognitio, ſequitur ſine morula adoratio: gaudentque vehementer corde, ex apparitione latentis pridem ſtellæ; ut quamprimùm poſſent reſpondere gratiæ: igitur Deitatem priùs reverenter adoraſſent, ſi priùs lucis indicatione veritatem cognoviſſent. Quærunt quærentes, converſi ex obtenta cognitione. Quæſierunt, venerunt gaudio, & potiti ſunt voto. *Intrantes domum, invenerunt puerum.* Intrantes? Sanè. Haud contigit Synagogæ: etenim quod illi meritò occluſum, fauſtè Gentiles invenerunt oſtium.

Chryſ.

Et Synagoga errores adoravit.

Verſ. 10

Gentilitas ad gloriam invenit ianuam.

Verſ. 11

7 Gentilitas ergo uti Vaſthi receſsit & ire in Regis convivium noluit: quapropter Eſther in ſponſam electa, uti electa Synagoga. Unde cùm ab illis receſsiſſet veritas, Deus dimiſit omnes gentes ingredi vias ſuas; quæ dilexerunt vanitatem, quærentes mendacium, in labyrintho inextri-

cabili errorum; verùm aliquando educendæ novà lucis cognitione. Unde apud Ægyptios Numen Nephte, dictum *Sol*, *Mors*, & *Victoria* (ut fusè dicimus in *Ephemerid. Iſagog. Iul.* n. 6. 30. *Auguſt.* & 1. *Decemb.* ex Tabul. Bembin. Plutarch. & Kircher. tamquàm pro adventu Dei) ſignabatur portà, in qua ſtella alata. Objicitur vividè præſentis articuli ordo in arcano hieroglyphico: etenim ſi pro oſtenſione Numinis ſtella, etiam appoſita eſt duplex ala; ut Gentilitatis notaretur inquiſitionis velocitas, dum in ſignum adventus Deitatis, ſideris affulſit claritas. Non priùs venerant, quippe ſtellam non viderant. Natus eſt Sol, in ſtella micuit lux: & ſtatim, ſumptis alis, in obſequioſam venerationem & cultum; *Ecce Magi ab Oriente venerunt.* Prætermiſsio adorationis orta prorsùm ex horrore caliginis. Ut lucem vidit, *Commotis alis tamquàm avis tranſvolavit.* Non *volavit*, ſed *tranſvolavit*. Signatur terminus à quo, & ad quem ubi in tenebris orta lux; propter defectum lucis, annotatà omiſsione religionis: igitur relictis tenebris idolatriæ lumine ſtellæ; ſumptis pennis, qui nullam ſpreverant falſitatem, tranſvolarunt perniciter in Numinis religionem. Magorum declarat vox. *Vidimus eſtellam eius: ubi eſt qui natus eſt Rex?* Signum ſtellæ, dicit quòd natus ſit Sol. Ubi eſt? Patet indicio; unde amoris in obſequijs exprimenda demonſtratio. *Vidimus ſtellam eius & venimus adorare eum.* Nullum erit diſcrimen inter lucem videre, atque Solem adorare: equidem commotis alis tranſvolarunt ad veri Numinis cultum; qui præ luminis defectu, in religionem nec habebant motum.

Imago Nephtes. — Verſ. 1. — Sapient 5. 11. — *Gentilitas, ut cognovit Numen verum, procedit in cultũ.* — Verſ. 2.

8 In ſignum adventus Numinis, erat cum alis ſtella, ſed in porta. Nequibant ingredi in regnum lucis, quouſque liberarentur à tenebris & errorum cæcitate, miſſo de cœlo ſplendore. Non erat porta, priuſquàm in ſignum Solis oriretur ſtella. Totus Magorum conatus erat Salvatoris cultus; qui nequibat exerceri ſine cognitione loci. Flagrabat præ amore cor. *Ubi eſt?* Intranteſque domum, invenerunt puerum; quippe ex quo viſa à Magis ſtella, Gentilitati aberranti aperta ſalutis porta. Elucet vobis iter in æthera pervium, qui ingredimini per portas has, ut adoretis Dominum. Per quam exivit Iudaiſmus, Gentilitati manifeſtus introitus. Filius regni eiectus eſt foràs, & introivit Sponſa electa Gentilitas: verùm ianua non eſt clauſa: etiam ingredietur Synagoga: ſed inveniet oſtium, poſtquàm intraverit plenitudo Gentium. Præceſsit Ioannes Petri curſum dum irent in monumentum: ac Ioannes non eſt ingreſſus, eſtò præceſſerit, quouſque Petrus introivit. Patet in trina Chriſti manifeſtatione. Prima facta paſtoribus Iudæis: ſecunda Gentilibus Magis: tertia Hebræis etiam, Simeoni & Annæ. Rursùs dabitur introitus, cùm non ſint plures introducendi ex Gentibus. Tunc omnis Iſraël ſalvus fiet: etenim ut accinit Prudentius in *Cathemer.* v. 2750.

Ex quo viſa ſtella, ſalutis aperta porta.

Ille Rex eſt & Gentium,
Populique Rex iudaici.

Prudent.

Vide Auguſt. in *Epiphan.* ſerm. 2. & Suarium in *3. p. D. Thom. q. 36. Diſput.* 14. *ſect.* 1.

9 Alia ex hieroglyphico reſtant. In ſignum advenientis Salvatoris cum in porta ſtella alata, erat *Sol*, *Mors* & *victoria*. Conveniunt aptè, coniurant amicè, cùm geſtis Gentilitatis & Synagogæ. Hinc Simeon dixit, poſitum Chriſtum natum, *in ruinam & reſurrectionem multorum.* Surrexit enim Gentilitas in cognitionem veritatis, ubi in Synagoga extincta lux cognitionis. Ex haccine victoria parta, qua Gentes potitæ glorià; Sole viſo, eius radijs reſtituta illuminatio: quando Synagogæ filijs propter infidelitatem, ſupercecidit ab æthere ignis, verùm non viderunt Solem. O recutite!

Luc. 2. 34. — *Surrexit unde Synagoga corruit.*

Redditur & cœli vultus, Solque ipſe ductus,
Sed non inventis, cui reddat lumina terris.
Mente vagà ſic laſſus abis, ſic fœdera legis
Rupiſti, & primum violaſti perfide pactum.

Alcim. Avit.

Ita Alcimus Avit. lib. 4. *Geneſ.* à 529. Econtrà verò Gentilitas profeſſa virtutem, fidem & religionem; obtinuit, quod Synagoga obcæcatione perdidit: igitur animo recuperandi ſalutem, properavit ad Solem, continentem in pennis percupitam ſanitatem. Arator, in *Acta Apoſtol.* v. 310. infit metricè:

Quæ iacuit natura diu, firmataque nuper
Inceſſu proprio, nova iam veſtigia ſignat,
Quæ fuerant aliena ſibi.

Arator.

10 Verùm victoria Gentilitatis (cùm Synagogæ promiſſa felicitas ex nativitate Solis) unde? Studuit felicitati, traxitque obſequijs, à quo receſſerat fatua defectu lucis: Chriſtuſque intendens in gratitudinem, illi contulit promiſſam Synagogæ dignitatem. Manus uti Iacob in benedictione commutavit, ac Synagogam ab honore repulit. Quaſi neſciret, quia caligabant oculi, monuit patrem filius dilectus, eò quòd nepotibus fauſtè precaturus, commutaſſe manus: ſiquidem primogenitum fecit minorem, & minori illius contuliſſe dignitatem. *Scio fili mi, ſcio* (reſpondit Iacob) *Iſte erit in populos, creſcet in gentes.* In illa beneditione per dextram & ſiniſtram, præfigurabatur quid futurum inter Gentilitatem & Synagogam. Per ſiniſtram annotatur reprobatio: per dextram, in dignitatem electio. *Matth.* 25. 33. Synagoga in divinis maior erat, minorque Gentilitas tamquàm expulſa à dignitate aberrabat; Chriſtuſque manus ſtudiosè commutat; quippe Synagoga ab honore reprobanda, atque Gentilitas in eius dignitatem feliciter eligenda. Ne dubitaretur in facto, de huiuſmodi electione prædictio, & cauſa brachiorum commutationis; factum dicit Iacob ex propoſito. *Scio fili mi, ſcio.* Haud cogites Synagogæ adventurum culmen honoris: hæc dignitas ſanequàm *erit in Gentes*: igitur gratià primę illuminationis acceptabit, quem Synagoga videns obcæcata non cognoſcet. Accipiet in ſinum, intra penetralia cordis minor, quem legibus divinis inſtructa pepulerit maior. Commutanda ſunt in deſignationem brachia, pro dignitate obtinenda, iuxta merita utriuſque: Gentilitaſque ex iure potita honore; quia ut Salvatorem illuminata ſuſcepit, quem Synagoga furioſa truculenter crucifixit. Prædicuntur futura in myſterio, & dicitur Quando. Quomodò? *Commutans manus.* Dum decuſsim brachia poſuit, ſignum crucis efformavit. Modò ut maior Synagoga præfertur: ita ab illa Gentilitas inſolenter deſpicitur: pro conferendo honore, dextra & ſiniſtra commutandæ ſunt in cruce: qua dum prævalet Synagogæ crudelitas, collata Gentilitati honoris ſupremi dignitas. Sedulius *lib.* 5. *Carmin.* à v. 348. modulatur.

Geneſ. 48. 19. — Verſ. 34 — *Per portam introivit, qua Synagoga exijt.*

Mentita eſt vox vana ſibi. Tamen iſta figuram
Res habet egregiam: Iudæis conſtat adentum
Quē nos devoto portamus corpore Chriſtũ.
Diſcedat Synagoga ſuo fuſcata colore.
Eccleſiam pulchro Chriſtus ſibi ſociavit amore.

Sedul.

11 Ex donis conſtat, quam acceperit gratiam, ex quo vocata in ſponſam. *Magorum illuminatio* (infit Auguſtinus, *Epiphan.* ſerm. 2.) *teſtimonium magnum cæcitatis extitit Iudæorum. In terra eorum Magi requirebant, quem illi in ſua non agnoſcebant. Apud eos infantem invenerunt, quem illi apud ſe negarunt.* Oſtendit, ut dixi, Magorum pectus animi invictam virtutem, eximiam fidem, & perfectam religionem. Virtutem, quoniam coram Rege quærunt Regem; Fidem, ſi quidem Regem quærentes hominem, adorant Numen, Religionem denique, quippequàm credentes è cœlo Numen, mortalem cognoſcunt hominem. *In uno eodemque per munerum genera* (ait Fulgentius, ſerm. de *Epiphan.*) *intimatur* divina maieſtas, *Regia poteſtas, & humana mortalitas.*

Auguſt. — *Coram Synagoga quę Chriſto Gentilit. tis obſequia?* — Fulgent.

——Munera Reges
Non ingrata Deo, longè pretioſa tulerunt.

Mell. Souſ. v. 242. d.

Quam enim Synagoga oſtendit religionem; vel in lege divina propriam ſequens voluntatem? Quam itaque fidem, dum mira videns appellavit ſeductorem? Non enim quem ſperabat credidit, ubi locum deſignans illa remanſit. Quæ animi virtus, modò nonnumquàm infidele pectus? Amplexi ſunt ad ſpeciem præſcripta legis, attamen claudicaverunt à ſemitis ſuis. Expulſi ſunt, nec potuerunt ſtare, viſà in cunctis Gentium fide. Malitia illius Salvatorem irritavit, qui ſecundum multitudinem impietatum illorum expulit. Quia habebant legem, ambiebant & audactè honorem: lmerueruntque officia ſingularia Gentilitatis; ut deciderent ingrati à vanis cogitationibus ſuis.

12 Videndum, qua arte cogitaverunt conſilia, quæ non potuerunt ſtabilire. Indicat Damiani, *ſerm.* 25. in certamine Phares & Zaræ in utero genitricis; an prioritate naturæ obtineri valeret culmen honoris. *Inſtante partu, apparuerunt gemini in utero: atque in ipſa effuſione infantium, unus protulit manum, in qua obſtetrix ligavit coccinum; dicens: Iſte egredietur prior. Illo verò retrahente manum, egreſſus eſt alter.* En theatrum Gentilitatis & Synagogæ, pro maieſtate Primogenituræ; ex qua tot honores dimanabant, & fortunati tamquàm primi & primates inter fratres excellebant. Gentilitas receſsit; & tamquàm electa ac dilectá, Synagoga honorem ambivit, gloriantérque protulit manum, in qua dilectionis ſignum, nimirùm igneam legem, ſignatam per filum coccinum; quod quidem non ſervavit, nec obſervavit, ſed rupit: expectans Gentilitatem poſt ſe, tanquàm minorem egredi; cum ſemper prona in obſequium, ſerviret Gentilitati, eius adorando

Gen. 38. à 27. — *Hinc Synagoga prælata.*

orando idola, quin poſsin à cultu removere flagella: imò propter furentem debacchantis dilectionem, ſubire minimè dubitavit ſervitutem & uſque captivitatem. His meritis egredi prior cupiebat, quæ dignitatem peribat; fraudata à deſiderio, dum vano geſtiebat gaudio: etenim cùm dignitas conferenda iuxta merita, & in illa non eſſent dilectionis officia; dum tantum honorem, Meſsiæ adventu, ſperaret audacior, Gentilitas ſtudioſa facùl egreditur prior, obtinens à Salvatore feliciter dignitatem; quippequam illi præ illa ampliorem tribuit honorem: & ut invita daret dignitatis & ubique teſtimonium; Synagogam diſperſit per totum mundum. Paulinus, in *Celſi panegyr.* v. 359.

Paulin.

Et veluti rupto patuere ſacraria velo,
Sic reſerat nobis legis operta fides.

13 Erraverunt ergo à via veritatis: lumen iuſtitiæ ortum, haud ortum cæcis, & Sol intelligentiæ inter illos natus non natus illis; quia non pervenerunt in intelligentiam natis Solis: cæterùm, vellint, nolint, adventum Salvatoris teſtificantur; quos traducunt ex adverſo iniquitates ipſorum: igitur habitæ ab illis in deriſum, pro ludibrio in improperium, videntes lividi gloriam decoram Gentilitatis, mirati ſunt prorsùm *in ſubitatione inſperatæ ſalutis. Inſperatæ.* Perpropriè. Sibi ab illa ſine meritis dignitas expectabatur; quaſi ſibi per iniurias & faſtidia deberetur: ſed eluditur & illuditur renuens ad cultum Solis iuſtitiæ, Salvatoris iter; quippe in honorem egreſſus eſt alter, prior in donis, maior in imperio, Synagogà hinc inde vaga ludibrio: ſiquidem cæcitas ex parte contigit Iſraël, ad myſterium revelandum, ut tunc intraret plenitudo Gentium. Dixit illis Salvator: *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti, facienti fructus eius.* Signum profectò, Synagogam eſſe ſine fructu. Pende verba. *Dabitur genti, facienti fructus eius. Facienti*, vel *facturæ.*? Facienti. Gentilitas incepit obſequi ab ipſa Salvatoris nativitate: Salvatorem per dona corde adoravit, & ſtellà duce cognovit. Primùm miſſus eſt ad Iſraël (infit Hieronym. in *Matth.* 15.) *ut illis non recipientibus Evangelium; iuſta fieret ad Gentes tranſmigratio. Salutem Gentium, paſſionis & Reſurrectionis tempori reſervabat.* Hinc dignitas datur genti, fructus facienti, & facturæ: etenim Gentilitas pro Salvatore faciet, quod perfectum, antequàm ipſum

Sapient 5. 2.
Cur Hebræi diſperſi per orbem?
Matth. 21. 43
Hieron.
Unde firma fides Gentium adoratione Magorum?

videret. Faciet animitus poſt crucem & mortem Chriſti, quod fecit obſequioſa in ipſa nativitate. Crudelitate enim Synagogæ perſpectà, Gentiles revertebantur, percutientes pectora ſua. Iuvenc. d. *lib.* 3. v. 734. ſuccinit.

Iuvenc.

Fulgentis regni ſedes tranſlata feretur.
Ad gentem, dignos, quæ poſsit reddere fructus.

Qui fructus & quàm opimi, videndi *Tom. ſeq. Tautolog.* 4. *Didaſc.* 1. ad illud Iſai. 36. 15. *Eruens liberabit nos.*

14 Galeotti Martij exponendum inſomnium, quaſi in umbra noſtræ felicitatis theatrum; quid ut ait Auguſtin. d. *ſerm.* 2. & 4. *Magi erant primitiæ Gentium, nos populi Gentium.* Quid ergo Galeottus? *In exitu Iſraël de Ægyptiaca captivitate* (infit, de *Doct. promiſc.* cap. 38. & nos ex ipſo in *Ephemer.* 14. *Martij*, n. 8.) *ordo rerum immutatus eſt: & Sol ſuo recto tramite derelicto, ad inſueta loca pervenit. Ea enim tempeſtate Scythas, frigidiſsimo loco poſitos, tantus æſtus invaſit, Sole ſuper eorum capita vagante, radioſque perpendiculares iaciente; ut ſub torrida Zona locati iudicarentur: & Æthiopes, aliàs à Sole eiuſque calore vexatos, eo tempore, mutato curſu, frigus oppreſſerit.* Aſſentiemur pictrici phantaſiæ, ſi ſumitur allegoricè. Ordò temporis ſucceſsivè frigus & æſtus. *Geneſ.* 8. 22. Verùm aliquando divinà potentià fiunt in tenebris mirabilia; ut ſicut in Sancto, appareant in terra deſerta, & invia & inaquoſa. Ita enim factum (aſſerit Pſalmographus) per divinam gratiam; *ut viderem virtutem tuam & gloriam tuam.* Prædicit præſentem articulum Zacharias. *Veniet* (ait) *Dominus Deus: & erit in die illa. Non erit lux, ſed frigus & gelu.* De vocatione gentium & reprobatione Iudæorum, intelligit Alapide in *Sinopſi capitis.* Quo pacto dum ad terras venit Dominus Deus, qui fulgentiſsimus Sol; in die illa, qua æſtus nimius, frigus hæſit & non lux? Stella quæ apparuit Magis, non viſa in Ieruſalem. Idolis Gentilitas abſentià Solis frixit: ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit? Lux ergo Solis orta, emittens ardentem flammam; ardore, quo naſcebatur, illuminabat & è propè Synagogam: in qua non lux, ſed frigus, dum per ſtellam à Gentilitate divinitatis noſcebatur radius; quia hæc ut cognovit, calore Solis æſtuavit, & illa præſente, cordis frigiditate non cognovit. Reliquit ergo Sol tramitem, & dedit naſcens, & abſcondit lucem; calefa-

Auguſt.
Aliquando Solis curſus mutatus
Pſ. 62. 3
Zachar. 14. 6.
Æſtus Gentilitatis à luce.

faciens loco frigidiſsimo poſitos, fugiens ſimul iuxta flammam collocatos: fuitque cum Deus-homo mundo naſceretur Sol, in Synagoga frigus, in Gentilitate lux; quippequam hanc venientem ſupremo calore fovit, & ab illa algore preſsà, ut quæretur, receſsit. Ni receſsiſſet, æſtuaret. Quidni frigeſceret, ſi Solem preſentem fugit? Fatua prorsùm, Solis prætermittens beneficium: igitur ne frigeſceret, potiri valuit, & potiri noluit; quaſi magni aliquid faceret in ſalutem, frigore contremiſcentibus, alijs indicare Solem. Lux inventa à Gentiliſmo: Synagogam conſtrixit frigus & gelu; in quo pateſcit eius inſignis in deſipientia vecordia, reſidentis feliciter coram Solis vivà flammà: etenim ſi à frigore gelu, in eius pectore ſaxeo, minimè glacies à frigore, ſed à Sole; quo quidem coram, nec cognovit flammam. Infelix profectò exiſtit, quæ coram Sole præ frigore tremit. Erat illi Solis frigida flamma.

Synagogæ frigus à Sole.

Adſtrictum gelido frigore pectus erat.

Ovidio *Epiſt.* 21 v. 112.

15 Optime opportuneque ſe mihi offert, quod refert Herodotus de Traditionibus Ægyptiorum, *lib.* 2. n. 46. *Negabant.* (ait) *multis annis ullum Deum formà humana extitiſſe: ac ne in Regibus quidem, qui in Ægypto priùs aut poſteriùs extitiſſent, aliquid tale, dicebant, fuiſſe: ſed intra hoc tempus, quater Solem præter conſuetudinem fuiſſe ortum. Bis quidem illinc exortum, ubi nunc occidit: bis autem unde nunc oritur, illic occidiſſe.* Ægyptios præſciviſſe Deum-hominem de cœlo in terram futurum, conſtat ex Prophetis; *Iſai.* 19. 21. & *Zachar.* 14. 18. Venit ergo Dominus, tuncque Solis ordo mutatus? Quod fictum in immutabili ordine cœli; verum in adventu de cœlo Solis iuſtitiæ: igitur habens occaſum in Gentilitate, & ortum in fide expectantis Synagogæ; viſum occultum arcanum, quando Sol mutavit curſum. Viſus Deus in terra, & formà humana. Ut Sol in oriente occidit. (ibi occidendus) in occaſu fulget (ibi naſciturus) pro Gentilitatis electione, atque Synagogæ cæcitate: quandoquidem nec habuit fidem, nec videre voluit Solem, quando Gentilitas anxia, duce ſtellà, adorandum quæſivit, ſimulatque Deum-hominem in terris eſſe cognovit. Profert myſterium David. *Aſcendit ſuper occaſum: Dominus nomen illi.* De gentium illuminatione loquitur, ut exponunt Genebrard. & Maluend. Modò in argumentum. Quomodò ſi Dominus, uti Sol ad nos venit

Herod.
Pſ. 27. 5

aſcendit ſuper occaſum? Dum Sol aſcendit ad noſtra, mittens ſplendidam lucem; aſcendit ſuper Orientem. Unde ergo ſuper Occaſum? Mutavit curſum. Occaſus erat Gentilitas: Oriens, Synagogæ claritas: & non per Orientem, ſed per Occaſum, ad nos veniens curſu aſcendit; quippe Iudæis ſine luce, Gentiles illuminavit. Confitentur cœli mirabilia, in Gentes extentà gratia; ut videant qui oderunt, & confundantur; videntes illuminatione ſingulari portentum: igitur in pignora conferendæ dignitatis, in ipſo Solis occaſu invenitur ortus Solis.

Quomodò illuminatis Gentibus, ortus Solis in Occaſu?

16 In Magis Regibus elucent huiuſce gratiæ ſpecimina; ſed ſunt oppoſita teſtimonia. Ducuntur Magi in Solem, ſtellæ luce. *Vidimus* (dicunt) *ſtellam eius in Oriente.* Etiam David, ibid. ſubdit: *Aſcendit ad orientem.* Difficilis nodus. Quomodò igitur ad Orientem & Occaſum erit aſcenſus? Per novam nativitatem, fecit Occaſum Orientem. Expectabat ortum Solis Synagoga ſibi communi curſu. Sol iſte ſimul erat Gentibus expectatio; quoniam ad illas, cùm veniret, venturus, poſtquàm Synagogæ exortus: in occaſu quaſi in tenebris iacebant Gentes. Erat Synagoga ad ortum Solis: & dum primam oriens emiſit divinam lucem, Occaſum fecit orientem; quippe per Gentilitatem (dum orbi natus eſt Sol) data Synagogæ fauſtè nati Salvatoris lux. *Magi Reges magiſtri facti ſunt Iudæorum*: inquiunt Auguſtin. ubi ſuprà, & Leo Pap. ſerm. 2. *Epiphan.* cap. 2. Ex illis potuerunt diſcere, quod placuerat ignorare: & cùm eius notitia expectanti magis grata (modò à Gentibus accepiſſet teſtimonia) per Occaſum, Solis venientis conſtituitur ortus; quoniam Salvator fuit ortus, ut revelaretur Gentibus. Propiùs articulo accedit Maluenda. *Aſcendit* (legit) *ſuper Occaſum. Super Arabias, vel in Arabijs.* Magos enim ſignat Reges. etenim in ſignum religionis ac venerationis cordium, dona ferunt vagienti Reges Arabum.

Verſ. 2.
Verſ. 34
Unde Gentilitas illuminata fuit Synagogæ magiſtra
Auguſt.
Maluẽd.

17 Quantumvis in Occaſu, *orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iuſtitiæ, & ſanitas in pennis eius.* Vobis qui timetis Deum præ errore criminum, non Hebræis; quibus non eſt timor ante oculos eorum: igitur cùm Sol ut illuminaret illos mitteret radios; non cum illis nec in illis, licèt habitaret inter illos. Habitavit inter Gentes, obſequio Gentium, & in ſanitatem alligavit contriones eorum; ut uti Sole iuſtitiæ diſtribuente munera, & do-

Malach 4. 2.
Tũc Chriſtus iudex utriuſque

donis collatis reſponderent dona (inter Orientem & Occaſum mutato curſu, diverſo in nativitatem motu, ut Sinagogæ caderet celſitas, & ſuper illam emineret Gentilitas) palàm apparuit his, qui minimè interrogabant; dum Hebræi confitentur ſe noſſe Deum, & factis negant.

An in ſtella pueri imago? August.

Magis apparuiſſe, eius in ſtella expreſsá imagine, infit Auguſtin. d. *ſerm.* 4. *Die quo natus eſt, illis ſtellam in Oriente viderunt; & quem natum indicaverit, agnoverunt.* Clariùs Prudentiùs in *Apotheoſ.* v. 683.

Prudent. V. 2.

Vidimus hunc, aiunt, puerum per ſidera ferri,
Et ſuper antiquos Signorum ardeſcere tractus.

Hinc dicunt: *Vidimus ſtellam eius. Eius*, profectò, quia in illa eius ſplendida imago etenim per illam natum iterùm cognoſcent, ſi iterùm viderint.

Ibid. *Et quo intuitu?*

18 Hoc intuitu cùm ſtella, ſignum Regis orituri, apparuiſſet in Oriente; non interrogant de nato puero, ſed dumtaxat de nativitatis loco. *Ubi eſt, qui natus eſt Rex Iudæorum? Vidimus ſtellam eius.* Haud ambigitur nativitas Regis; ſed locus nativitatis. Si Rex Iudæorum quæritur, in proprium Regem, qua de cauſa intendunt adorationem; videtur quòd de Rege inſtruenda ſit inquiſitio, & non de loco. Regem ſciebant, verùm cum loci neſcientia adorare nequibant; quin illos poſſet Synagoga fallere, alio demonſtrato Rege: igitur cum ex eius imagine hauſiſſent in ſidere cognitionem; viſo loco, proculdubiò agnituri per imaginem. Hinc potiti voto, ſtemmata in patria ornarunt nobiliori titulo. *Arma ſua depingere fecerunt* (inquit Petr. de Palude, in *Epiphan.* ſerm.) *cum puero, matre & ſtella.* Hæccine nobiliora inſignia; ſigna gratitudinis, & ſummæ felicitatis: etenim coram oculis habebant, ut redderent cœlo gratias, per quos & à quibus obtenta tanta felicitas. Hoccine miraculum ad Gentilitatis beneficium, in *Platon. Timæo*, refert Ethnicus Calcidius: *Eſt alia ſanctior* (inquit) *& venerabilior hiſtoria, quæ perhibet de ortu ſtellæ cuiuſdam, non morbos, morteſque denunciantis; ſed deſcenſum Dei venerabilis, ad humanæ converſationis, rerumque mortalium gratiam. Quam ſtellam cùm nocturno itinere ſuſpexiſſent profectò Chaldæorum ſapientes viri, & conſideratione rerum cœleſtium ſatis exercitati; quæſiviſſe videntur recentis Dei ortum: repertàque illa maieſtate puerili, veneratos eſſe; & vota, Deo tanto convenientia, nuncupaſſe.* Alijs parco, quia fusè dixi, in *Ephemerid.* 6. *Ianuar.* à n. 6. & 25. *Decembr.* à n. 4. Iam enim illuminata Eccleſia, quæ ex Gentibus naſcentis conſtat Sponſa, cœleſtis Solis munditie, erroribus abiuratis idololatriæ. Accinit Ennodius, in *Epiphanij panegyr.* à v. 41. *Iſte dies,*

Petr. Palud. *Quænam Magorũ ſtemmata?*

Chalcid.

Quo gaudet mundus (cùm non ſine gaudio mundi)
Cernis adorãtes, pavidos ſũmittere vultus
Iſte dies cunctis vitæ, cunctiſque ſalutis
Cauſa fuit, veteris diſſolvens vincula noxæ.
Chriſtus in hoc tribuit decus, qui mente gubernet,
Et Gentes pietate regat: quibus Auctor Olympi,
Policitus ſimili Regem pietate paravit.

Enndo

DIDASCALIA VII.

Errori ſine modo medicina; non medicina, ſed plaga.

1 SÆPE ſub titulo ſpecioſo iuſtitiæ, fit blandimen arroganti poteſtati; quantumvis delicatula maieſtas turpi ſuccumbat errori: quandoquidem larvà iuris deauratur Iudicis per ſe vel amicos error; & pompaticè tumidè procedit furor, eò quòd potuit facere, quod iurè fieri non potuit; hauriens phantaſticam titillantem vanitatem, quippequàm impotens legis velamine valuit procedere contra legem: micatque amplior iugulanda auctoritas; quia pro iuſto iudicio tranſit iniquitas. *Quæ uſquam* (ait Cornel. Tacitus, lib. 1. *Hiſtor.* cap. 38.) *Provincia, quæ caſtra ſunt, niſi cruenta & maculata, aut ut ipſe prædicat, emendata & correcta? Nam quæ alij ſcelera, ille remedia vocat; dum falſis nominibus, ſeveritatem pro ſævitia, ſupplicia & contumelias diſciplinam appellat.* Quid ſi conciliare cupit potentioris gratiam, aut fovet pectore vomicam, vel aliquando nec factam, præcogitavit offenſam? Illicò vultus legis; & ſeveritas tetri inexorabilis iudicis; ut reformet larvata iuſtitia, quod deformavit pro lubito ficta cauſa. Hæc eſt iuſtitia?

Tacit.

Vbi non cauſa, iudicat malitia.

Sicut ægrotat loquitur.

Sophoc.

Ut ait Sophocl. in *Trachin.* v. 1262. Opus habet iudex præſentaneo medicamine: dolet capite, dolet pectore: & quia vigent putrida viſcera, vel verba fœtent. Planè indigent: caput mente, pectus corde: etenim uteretur ſecum medicamento, ſi gauderet aliquomodò iudicio: patetque cerebrum vacuum, quippe phreneticum; quo regimine, nec iuris, nec iuris ſui, quod datum ſceleri. Volant flagitia, damnatur innocentia: & quæ ſupplicia ut ſcelera tota lex iudicat, remedia ſcelerum vocat. Pœnæ ex lege, ſanè medicamina criminum vulneri. Ubi non crimen, quorsùm pœnæ medicamen? Medicina vulnus faciet, quod crimen non fecit: apparebitque plaga, quæ appoſita malignanter medicina.

2 Traditur à Principibus Sacerdotum N. Redemptor Pilato, causà conſtructà ab illorum iudicio, vigili malignitate; quia contra legem, legem dicebant habere. Ille verò cùm cauſam iuxta leges libraret, nullam invenit. Inſtabant proceres, velamine legis, ſed veriùs conceptà ex ſumma acceptione rabie; eò quod conferentes ſplendorem; coram illo nec ullam auctoritas muneris habebat auctoritatem. Unde ſi technis ac impoſturis contigiſſet cadere; ſine rivale quibant ad votum iactabundè lucere. Per invidiam traditum ab illis Iudex cognovit, ideoque in cauſa ficta nullam invenit. Innocentia tacebat, malitia in aſtum clamabat. Dicam ex Terentio, in *Heautont.* Act. 4. ſcen. 1. v. 29.

Invidia cæcè videt, & tabeſcit.

Terent.

Quid cum illis agas, qui neque ius, neque bonum atque æquum ſciunt?
Melius, peius; proſit, obſit; nihil vident, niſi quod lubet.

Prudentia ſæculi, cum politica agendi ratione, non penitùs pro tunc mentem iudicis iugulavit; verùm alto vulnere iudiciũ factum percuſsit; maximè cognoſcens neque in reò ad lubitum Actorum, invenire crimen, neque ullam in Actoribus rationem. Pende. *Iterùm clamabant: Crucifige.* Pilatus verò dicebat illis: *Quid enim mali fecit? At illi: Crucifige eum.* Minimè exponunt maligni cauſam, ſed pœnam. Cauſa cauſa, & iuxta leges præſumitur, ſi modò crucifigatur. *Crucifige eum.* Dummodò tollatur in ligno vita; quid quod ſit cauſa, aut non ſit cauſa? Aſtruatur innocentia poſt mortem: ad minùs ſi non crimen, criminis habebit ſpeciem. Homo ita magnus, & Præſes quibat ita delirare, ut ſine cauſa innocentem decreverit crucifigere? Homo in Trono cum dedecore tanto? Abſit cogitari poſſe. *Crucifige.* Quid enim mali fecit? Sat, quòd nil fecerit mali. *Crucifige.* Quid quò pereas, ſi præſentem, quantumvis innoxium perire iubeas? Propter dependentiam aulici temeritatem plaudent, aut protegent; licèt internè uti flagitium horribile damnet. *Crucifige.* Celantur ſæpæ ſcelera atque pectoris malignitas, quandiù durat dignitatis maieſtas: etenim etſi iuris abſit, modò perſiſtat indignæ auctoritatis deformis forma; impunè poſſunt perpetrari indigna. Hìc ſumus, colorabimus dedecus. Aptè Horatius, 2. *Epiſt.* 1. v. 180.

Marc. 15. à 13.

Tropoſitum improborum non in cauſam, ſed in pœnam.

—Valeat tres ludicra, ſi nos
Palma negata fugat.
Quod numero plures, virtute & honore minores,
Indocti, ſtolidique, & depugnare parati.

Horat.

3 Videamus quid iudex iniquus excogitaverit, ut medium iter inter utroſque teneret, quaſi ſine præiudicio, in graviore nocumento. Semper grave ſine lege: ſed gravius, ſine ratione, nec iuræ. Ita Publ. Syrus in *Mimis*, n. 129.

Grave præiudicium eſt, quod iudicium non habet.

P. Syr. Luc. 23. à 14.

Innocentiam Ieſu Pilatus cognovit, ſed flagellari iuſsit, ut accuſantium truculentia quieſceret. *Nullam cauſam inveni in homine iſto, ex his in quibus eum accuſaeis. Emendatum ergo illum dimittam:. Corripiam ergo illum.* Iudex hic improbè prævaricatur. Qua lege ſine cauſa flagella? Quid corrigendum, ubi non eſt cauſa: Nequit rectum eſſe correctum; quia quod ſine errore, minimè corrigibile. Si nullum profiteris, quid flagris corriges? Sine cauſa, non correctio: quæ correptio ſine cauſa? Iudicium iudicis, ut legibus addiceretur flagellis: equidem parvi ducit, quòd vapulet innocentia, modò magnatum obtineatur gratia. Iuſtum vel iniuſtum tantùm libido potentum. Mutatum iudicium, ut nullum eſſet, cùm uti ſummum demonſtrare voluiſſet. Homo cùm in honore eſſet, non intellexit: illi vota accuſantium primùm ſcandalum, poſteà in ore ſuo complacuerunt.

Furor malignitatis ſub titulo correctionis.

Quod cupidè petijt, maturè plenè reliquit;
Quid placet, aut odio eſt, quod non mutabile credas?

Horat.

Succinit Horatius, d. v. 100. Ergo in noſtrum Didaſcaliæ propoſitum. Cur ergo dum ſine crimine, nec ad ſupplicium emendari decernit; non alijs pœnis premi, ſed flagellari iuſsit? Ut conſtet ſine iure & ratione, quanta iudicij abſurditas in prava te-

Ioann. 19, 1.